

Sygn. akt I ACa 1257/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Wojciech Kościółek
Sędziowie:	SSA Barbara Górczanowska (spr.) SSA Władysław Pawlak
Protokolant:	st. prot. sądowy Marta Matys

po rozpoznaniu w dniu 11 grudnia 2013 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa W. K.

przeciwko (...) S.A. w W.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 24 lipca 2013 r. sygn. akt I C 1819/12

oddala apelację.

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 11 grudnia 2013 r.

Powódka W. K. domagała się zasądzenia strony pozwanej (...) S.A. w W. kwoty 80.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 18 czerwca 2012 r. tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę spowodowaną naruszeniem dóbr osobistych w wyniku śmierci syna w dniu 26 października 2004 r. w wypadku komunikacyjnym, którego sprawca posiadał ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej u pozwanego.

Pozwany ubezpieczyciel wnosił o oddalenie powództwa zarzucając brak podstaw prawnych roszczenia powódki gdyż odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c., w dacie wypadku, nie wchodziła w zakres ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej sprawców wypadków komunikacyjnych, albowiem zakres odszkodowania w związku ze szkodą wyrządzoną ruchem pojazdu mechanicznego określa art. 34 ustawy z 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych. Pozwany zakwestionował także wysokość żądanego zadośćuczynienia a także podniósł zarzut przyczynienia się poszkodowanego do wypadku w 50 %-ach.

Wyrokiem z dnia 24 lipca 2013 r. Sąd Okręgowy w Kielcach Wydział I Cywilny zasądził od strony pozwanej (...) SA w W. na rzecz powódki W. K. kwotę 30.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 21 czerwca 2012 r. do dnia zapłaty a w pozostałej części powództwo oddalił. Sąd nakazał pobrać od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Kielcach kwotę 770 zł tytułem części brakującej opłaty sądowej, od uiszczenia której powódka była zwolniona, oraz odstąpił od obciążenia powódki pozostałymi kosztami.

Uzasadniając rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy podał, że w dniu 26 października 2004 r. w S. K. D. kierujący samochodem osobowym nr rej (...) umyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym, tj poruszał się z prędkością 80 km/h w terenie zabudowanym, gdzie obowiązywało ograniczenie prędkości do 40 km/h oraz nienależycie obserwował przedpole jazdy, w następstwie czego potrącił przebiegającego przez jezdnię S. K., powodując u niego liczne obrażenia ciała, które skutkowały jego śmiercią. Wyrokiem Sądu Rejonowego w Końskich z dnia 23.02.2005 r. K. D. został uznany winnym. W chwili wypadku S. K. znajdował się w stanie po spożyciu alkoholu. Wtargnął on na jezdnię bezpośrednio przed jadącym pojazdem, pomimo iż miał możliwość oceny odległości, w jakiej znajdował się samochód. Próbował przebiec jezdnię ukośnie. Przy zachowaniu elementarnych zasad ruchu drogowego i „życiowej ostrożności” S. K. miał możliwość uniknięcia potrącenia. Pojazd sprawcy wypadku posiadał ubezpieczenie oc pojazdów mechanicznych w pozwanym (...) SA. W dniu 27.07.2005 r. pozwany zapłacił powódce kwotę 6.008 zł tytułem odszkodowania, z uwzględnieniem 50% przyczynienia się poszkodowanego do wypadku. Pismem doręczonym pozwanemu w dniu 21.05.2012 r. powódka wezwała pozwanego do zapłaty zadośćuczynienia.

Sąd Okręgowy ustalił, że S. K. był kawalerem, mieszkał razem z rodzicami, miał córkę, która miała 1 rok, pracował dorywczo, był zarejestrowany jako bezrobotny. W chwili śmierci S. K. miał 26 lat. Po śmierci syna powódka została ustanowiona rodziną zastępczą dla wnuczki. Z tego tytułu otrzymuje ona 650 zł miesięcznie. Mąż powódki pracuje sezonowo. Powódka jest zarejestrowana jako bezrobotna, nie ma prawa do renty, ani emerytury. Powódka ma jeszcze dwóch dorosłych synów. Powódka bardzo przeżyła śmierć S. K., nigdy jednak nie korzystała z pomocy psychologa czy psychiatry. Gdy czuła się gorzej, przyjmowała ziołowe leki uspokajające oraz brała leki nasenne. Obecnie powódka nie wymaga opieki psychologicznej ani psychiatrycznej, co Sąd ustalił na podstawie opinii biegłego psychologa J. G..

Powyższy stan faktyczny dał Sądowi Okręgowemu podstawę do stwierdzenia, że powództwo co do zasady zasługuje na uwzględnienie. Sąd wskazał, że śmierć osoby najbliższej powoduje naruszenie dobra osobistego osoby związanej emocjonalnie ze zmarłym, a prawo do życia w rodzinie i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 i art. 24 k.c. Sąd powołał się na ugruntowane w orzecznictwie stanowisko, zgodnie z którym w stanie prawnym sprzed dnia 3 sierpnia 2008 r. spowodowanie śmierci osoby bliskiej mogło stanowić naruszenie dóbr osobistych najbliższych członków rodziny zmarłego i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2010 r. IV CSK 307/09, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2012 r. sygn. I CSK 314/11, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2011 r. III CZP 32/11).

Sąd pierwszej instancji powołał się na treść art. 448 k.c. stanowiący, że w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. Przy ocenie, jaka suma jest odpowiednia w rozumieniu art. 448 k.c., należy mieć na uwadze rodzaj dobra, które zostało naruszone oraz charakter, stopień nasilenia i czas trwania doznawania przez osobę, której dobro zostało naruszone, ujemnych przeżyć psychicznych spowodowanych naruszeniem. W sprawie niniejszej Sąd Okręgowy ustalił, że S. K. był jednym z trzech synów powódki. Zmarły był osobą dorosłą, samodzielną, miał córkę, która w chwili wypadku miała 1 rok i 2 miesiące. Dziecko wychowuje powódka, która została ustanowiona dla dziewczynki rodziną zastępczą. Powódka bardzo mocno przeżyła śmierć syna. Powołując się na opinię biegłego psycholog, Sąd zauważył, że obecnie u powódki nie występują zaburzenia pamięci czy koncentracji, powódka nie wymaga już terapii psychologicznej. Proces żałoby zdaje się mieć charakter ukończony. Wprawdzie powódka nadal skarży się na problemy ze snem i ma obniżony nastrój, co według niej ma związek ze śmiercią syna, jednak, jak podała biegła, objawy te są nieadekwatne, biorąc pod uwagę ich nasilenie

i upływ czasu od wypadku. Fakt, iż powódka nie korzystała z pomocy specjalistów bezpośrednio po śmierci syna, w ocenie biegłej świadczy o tym, że potrafiła ona radzić sobie z tą niewątpliwie trudną sytuacją. Ostatecznie biegła stwierdziła, że śmierć syna wywołała u powódki zaburzenia emocjonalne typowe dla przeżywanego procesu żałoby, a ich nasilenie nie miało charakteru głębokiej psychopatologii.

Odnosząc się do wysokości roszczenia zgłoszonego przez powódkę, Sąd Okręgowy ocenił je jako znacząco wygórowane. Podkreślił, że zakres uszczerbku niemajątkowego z uwagi na jego charakter, jest ze swej istoty zjawiskiem trudnym do oceny i wymierzenia, już choćby z tego względu, że na jego powstanie i przebieg poważny wpływ mają indywidualne właściwości i subiektywne przeżycia osoby pokrzywdzonej. Śmierć najbliższej osoby zawsze jest niezwykle traumatycznym przeżyciem. Odczuwana wtedy krzywda ma charakter subiektywny, dlatego dla osoby poszkodowanej odpowiednia kwota zadośćuczynienia musi być kwotą wysoką. Sąd jednak musi ocenić sytuację strony obiektywnie. W ocenie Sądu pierwszej instancji zadośćuczynienie przyznawane w razie naruszenia dóbr osobistych nie powinno być wygórowane, w przypadku naruszenia dóbr osobistych bezprawnym działaniem sprawcy pokrzywdzonemu przysługują bowiem przede wszystkim środki o charakterze niemajątkowym przewidziane w art. 24 k.c., a świadczenie o charakterze majątkowym z art. 448 k.c. ma charakter uzupełniający. Ponadto nie może budzić wątpliwości, że zadośćuczynienie takie nie może też mieć na celu odniesienia wyraźnych korzyści majątkowych. Biorąc pod uwagę rozmiar cierpień doznanych przez powódkę, czas ich trwania oraz fakt, że od daty wypadku upłynęło już blisko 9 lat, Sąd Okręgowy uznał, że w sprawie niniejszej odpowiednią kwotą zadośćuczynienia będzie 60.000 zł. Za uzasadniony Sąd uznał zarzut pozwanego o 50% przyczynieniu się poszkodowanego do wypadku. Na zlecenie Komisarjatu Policji w S. w dniu 16.12.2004 r. biegły sądowy w zakresie techniki samochodowej i rekonstrukcji wypadków drogowych B. C. wydał opinię, w której stwierdził, że wprawdzie bezpośrednią przyczyną wypadku było zachowanie pieszego polegające na przebieganiu przez jezdnię bezpośrednio przed jadącym pojazdem, jednak gdyby kierujący samochodem w momencie wkraczania pieszego na jezdnię poruszał się z dozwoloną prędkością, zderzenie nie miałooby miejsca. W tym stanie rzeczy Sąd ustalił, iż S. K. w 50% przyczynił się do powstania szkody, co uzasadnia obniżenie zasądzonego zadośćuczynienia o połowę, zgodnie z art. 362 k.c. Sąd zasądził więc na rzecz powódki kwotę 30.000 zł, oddalając żądanie w pozostałej części. Odsetki za opóźnienie Sąd Okręgowy zasądził od dnia 21 czerwca 2012 r. powołując się na pismo pełnomocnika powódki z dnia 14.05.2012 r., doręczone pozwanemu w dniu 21 maja 2012 r. wzywające do zapłaty zadośćuczynienia w terminie 30 dni. O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. oraz art. 113 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (DzU nr 167 poz. 1398 z późniejszymi zmianami). Ogółem koszty procesu wyniosły 11.546 zł, w tym: koszty poniesione przez powoda - 3.929 zł, koszty poniesione przez pozwanego - 3.617 zł, brakująca opłata sądowa - 4.000 zł. Powódka wygrała w 38%, winna zatem ponieść 62% wszystkich kosztów, a pozwany 38%. Powódka winna więc zapłacić 7.158 zł, a pozwany - 4.387 zł. Biorąc pod uwagę koszty poniesione już przez pozwanego, Sąd nakazał pobrać od niego kwotę 770 zł tytułem części brakującej opłaty sądowej. Biorąc pod uwagę sytuację materialną powódki, Sąd uznał, że w sprawie zachodzą szczególne okoliczności uzasadniające nieobciążanie powódki pozostałą częścią brakującej opłaty.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył pozwany ubezpieczyciel (...) S.A. w W., który zarzucił naruszenie prawa materialnego, a to art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. oraz § 10 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 24 marca 2000 r. w sprawie obowiązkowych ubezpieczeń OC posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów, przez zasądzenie od ubezpieczyciela na rzecz powodów zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego w postaci więzi rodzinnych na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. mimo braku wskazania w rozporządzeniu aby ubezpieczyciel odpowiadać miał za tego rodzaju dobra. Ponadto pozwany zarzucił naruszenie prawa procesowego – art. 233 k.p.c. przez naruszenie zasady wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego.

Wskazując na powyższe pozwany wnosil o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów postępowania za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja strony pozwanej nie znajduje uzasadnionych podstaw. Podniesione w niej zarzuty są nietrafne i nie wykazujące wadliwości wydanego rozstrzygnięcia. Sąd Okręgowy poczynił bowiem prawidłowe ustalenia faktyczne, wyrażając oceny, które nie pozostają w sprzeczności z zasadami logiki rozumowania czy doświadczenia życiowego i nie wykazują błędów natury faktycznej. Dokonana przez Sąd pierwszej instancji ocena dowodów nie nasuwa zastrzeżeń gdyż nie wykracza poza uprawnienia wynikające z przepisu art. 233 § 1 k.p.c. Podkreślić należy, iż dla skuteczności zarzutu dokonania błędnych ustaleń faktycznych będących wynikiem oceny dowodów, konieczne jest wskazanie przyczyn, dla których ta ocena dowodów nie spełnia kryteriów określonych w ustawie. Sąd drugiej instancji może bowiem zakwestionować dokonaną ocenę materiału dowodowego sprawy jedynie wtedy, gdy jest ona nielogiczna i sprzeczna z pozostałym w sprawie materiałem dowodowym. Apelacja strony pozwanej powyższych kryteriów nie spełnia. W tych okolicznościach Sąd Apelacyjny ustalenia Sądu pierwszej instancji przyjmuje za podstawę własnego rozstrzygnięcia.

Pozwany ubezpieczyciel kwestionuje przede wszystkim co do zasady swoją odpowiedzialność z tytułu zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych w postaci więzi emocjonalnych między najbliższymi członkami rodziny zmarłego, wskutek wypadku komunikacyjnego, jednakże jego zarzuty nie zasługują na uwzględnienie. Trafnie Sąd pierwszej instancji podnosi, że aktualnie za ugruntowane w orzecznictwie należy uznać stanowisko co do możliwości zasądzania na podstawie art. 448 k.c. zadośćuczynienia po śmierci osoby bliskiej, następującej wskutek deliktu popełnionego przed 3 sierpnia 2008 r. Przyjmuje się, że prawo do życia w rodzinie i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi dobro osobiste członków rodziny, które podlega ochronie na podstawie art. 23 i art. 24 k.c. Wprowadzenie art. 446 § 4 k.c. doprowadziło jedynie do zmiany w sposobie realizacji roszczenia przez skonkretyzowanie osób uprawnionych do jego dochodzenia oraz przesłanek jego stosowania (uchwała z 13 lipca 2011 r., III CZP 32/11, OSNC 2012/1/10; wyrok z 11 maja 2011 r., I CSK 621/10, LEX nr 848128; wyrok z 14 stycznia 2010 r., IV CSK 307/09, OSNC-ZD 2010/3/91; wyrok z 6 lutego 2008 r., II CSK 459/07, LEX nr 950430; uchwała z 22 października 2010 r., III CZP 76/10, LEX nr 604152; wyrok z 25 maja 2011 r., II CSK 537/10, LEX nr 846563; wyrok z 15 marca 2012 r., I CSK 314/11, LEX nr 1164718).

Nadto w uchwale z 20 grudnia 2012 r. III CZP 93/12 (M.Prawn. 2013/2/58, Biul.SN 2012/12/11, lex nr 1267081) Sąd Najwyższy stwierdził, że: „artykuł 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124, poz. 1152 z późn. zm.) - w brzmieniu sprzed dnia 11 lutego 2012 r. - nie wyłączał z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c.". Ustrojową funkcją Sądu Najwyższego jest między innymi zapewnienie jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych. Choć stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w innej sprawie nie jest wiążące dla sądów powszechnych, to jednak należy mieć na uwadze zapewnienie jednakowej ochrony prawnej osobom, które zostały poszkodowane w wyniku śmierci osoby bliskiej. Akceptując zatem pogląd prawny wyrażony przez Sąd Najwyższy, Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie uznaje zarzuty apelacji za nieusprawiedliwione.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny uznał apelację pozwanego ubezpieczyciela za nieuzasadnioną i z tych względów apelację tę oddalił na podstawie art. 385 k.p.c.

Ref. sprawy

SSO (...)